

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В МОВЛЕННІ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК

Плахота С. В.

(Горлівський інститут іноземних мов

ДНУЗ "Донбаський державний педагогічний університет")

Науковий керівник – ст. викладач Чернишова І. В.

Провідною тенденцією розвитку сучасної лінгвістики є дослідження механізму функціонування мовних одиниць з урахуванням їх структурно-семантичних та комунікативно-прагматичних особливостей. Оцінка як мовна категорія являє собою складний феномен для наукового опису і теоретичного пояснення, що зумовлюється її онтологічною універсальністю, адже, як зазначає О. Л. Бессонова, "будь-яка онтологія: природа, суспільство, суб'єктивний світ людини, мислення, мова тощо – все пронизане категорією оцінки і розглядається крізь її призму" [1]. Значний інтерес до оцінності в комунікації, підсилений антропоцентричним характером сучасних мовознавчих студій, дозволяє розкрити когнітивні механізми та мовні особливості процесу оцінювання.

Незважаючи на пильну увагу науковців до категорії оцінки та докладність опису оцінного значення, з позицій сучасних завдань лінгвістичного аналізу ці проблеми не знайшли остаточного розв'язання. Як зазначає Н. Д. Арутюнова, "оцінка створює зовсім особливу, відмінну від природної, таксономію об'єктів і подій" [2, 54]. Дослідниця розрізняє дві групи оцінок: загальні ("добрий"/ "поганий") та окремі, які утворюють три групи, що залучають сім розділів.

Гендерна лінгвістика (від англ. *gender* – рід, стать) – галузь мовознавства, що досліджує залежність особливостей мовної поведінки, мовної компетенції, ментального лексикону від статі людини як соціального явища (гендеру). Відповідно до цього нами досліджуються засоби вираження категорії оцінки в мовленні людей різних статей.

В англійській мові сформовано свої гендерні маркери, притаманні мовленню чоловіків та жінок. Так, у жіночому мовленні у більшому ступені, ніж чоловічому, уживається емоційно-оцінна лексика. Наприклад: *I want a little kindness. I know I'm a common ignorant girl, and you a book-learned gentleman; but I'm not dirt under your feet* [3, 101-102]. У цьому випадку до емоційно-оцінних лексем відносяться такі: *ignorant*, *book-learned*, *dirt*, що засвідчують їхні

словникові дефініції. До того ж, лексема *book-learned* має позитивну оцінку, а *ignorant, dirt* – негативну.

Дослідження виявляє, що жінки набагато частіше вживають конкретні іменники (у тому числі власні імена). Також їх мовленню притаманні питальні речення, перепитування, так звані "визначники неточності", форми кон'юнктива, вибачення, виправдання своєї поведінки, запитання дозволу, самопринижуючі висловлення. До того ж, жінки у своєму мовленні вживають більше прикметників (особливо якісних).

Психологічно у вербальній поведінці жінок прослідковується прагнення створити доброзичливу атмосферу спілкування. У мовленні жінок більше формул ввічливості, мовних кліше, майже відсутня вульгаризована та стилістично знижена лексика, як-от, наприклад: *But, my dear Mr Doolittle, you need not suffer all this if you are really in earnest. Nobody can force you to accept this bequest. You can repudiate it. Isn't that so, Colonel Pickering?* [3, 87-88].

У процесі дослідження було виявлено, що жінки схильні до інтенсифікації позитивної оцінки. Більш того, в мовленні жінок превалюючою є позитивна окрема оцінка. На відміну від чоловіків, негативне ставлення жінки зазвичай виражають за допомогою інтонації, а не за допомогою образливих слів.

Мовлення чоловіків відзначається термінологічністю, прагненням до точності номінації, частим уживанням ненормативної, вульгаризованої та стилістично зниженої лексики, що ілюструє такий приклад: *I may do these things sometimes in absence of mind; but surely I dont do them habitually. By the way: my dressing-gown smells most damnably of benzine* [3, 38].

Чоловіки більш виражено використовують негативну оцінку, включаючи стилістично знижену, лайливу лексику та інкєктиви; вони набагато частіше вживають сленгові слова і висловлення, а також нелітературну та ненормативну лексику.

Ознаки мовлення чоловіків і жінок, які виявляються на рівні вимови, свідчать про наявність двох різних стилів, властивих чоловікам (мовлення пряме, тверде, дещо грубе, різке, вимогливе, прямолінійне) та жінкам (мовлення спокійне, м'яке, довірливе, мирне, дещо цнотливе, іноді наївне). Загалом мовленнєва поведінка жінок характеризується як більш "гуманна" при порівнянні з чоловічою мовленнєвою поведінкою.

Превалювання загальної негативної оцінки в мовленні чоловіків свідчить про те, що чоловікам притаманне пряме висловлення думок, використання грубих слів з негативним значенням, що пояснюється з одного боку їх соціальним статусом та більш складними видами праці, де уникнути такої лексики просто неможливо, а з іншого – тим, що чоловіча психіка відрізняється від жіночої, і у різних статей різні картини світу, тобто процеси сприйняття і процеси відтворення, мають розбіжності.

1. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. Л. Бессонова. – К., 2003. – 40 с.
2. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова – М. : Наука, 1988. – 338 с.
3. Show B. Pygmalion // Bernard Show. – London : Longmans, Green and Co, 1969. – 150 p.

Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 172 с.